

MODERNÍ TURECKO

stručný vývoj

Marek Čejka

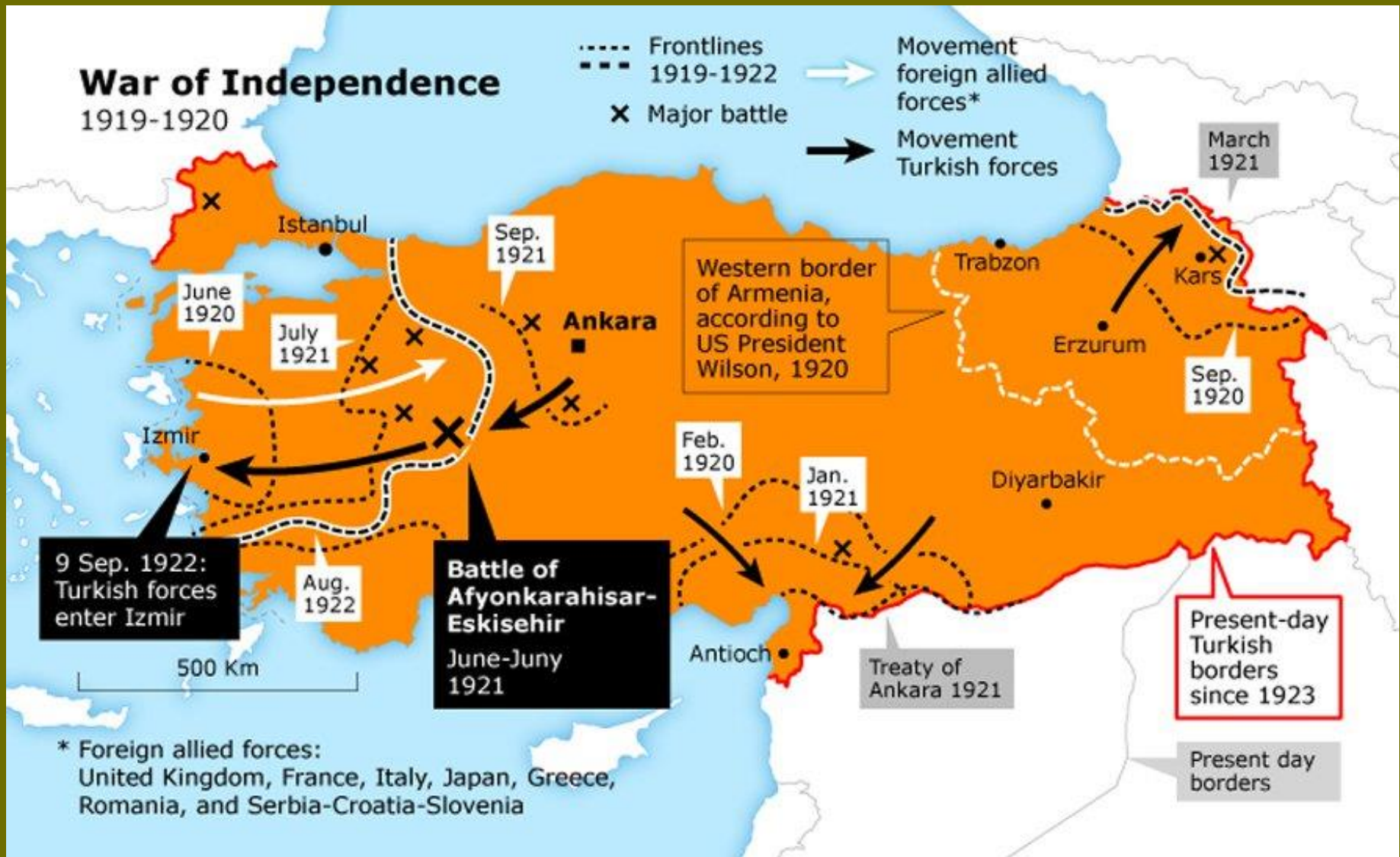
Plánovaná podoba Turecka po WW1 dle smlouvy ze Sèvres (1920)

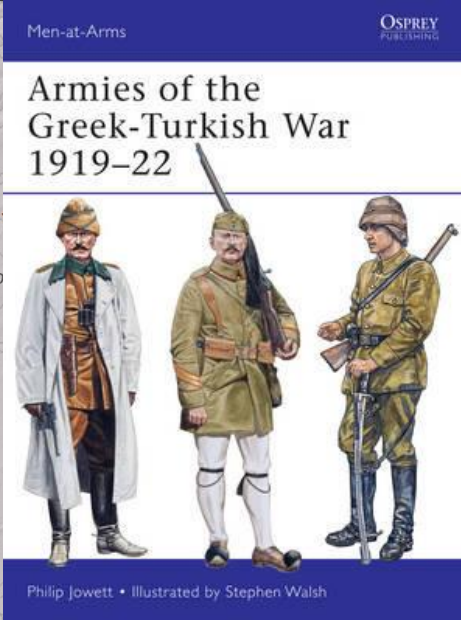
Vznik moderního Turecka 1.

- Okupace částí Osmanské říše po WW1, Řecko obsadilo anatolské pobřeží,
- Po válce ještě dva sultáni: Mehmed VI. (1918-1922) a exilový Abdülmecid II. (1922-1924)
- Posílení tureckého národního hnutí pod vedením Mustafy Kemala – ten se postaví do čela zbytků osmanské armády a tajně opustí Istanbul
- Březen 1920 – Britové obsadí parlament, Kemal přesouvá parlament do Ankary
- Začala turecká válka za nezávislost (1919–1923) s cílem zvrátit důsledky Sèvreské smlouvy.
- Vytlačení Řeků, odmítnutí kurdské autonomie, arménské nezávislosti (ta byla vyhlášena 1918) - zbytek Arménie obsazen na žádost Rudou armádou
- 9. března 1921 – Kilkijský mír s Francií
- 13. října 1921 – mírová smlouva z Karsu mezi Kemalisty a zástupci sovětské Arménie
- 18. září 1922 západní okupační síly odchází z Turecka.

Turecká válka za nezávislost

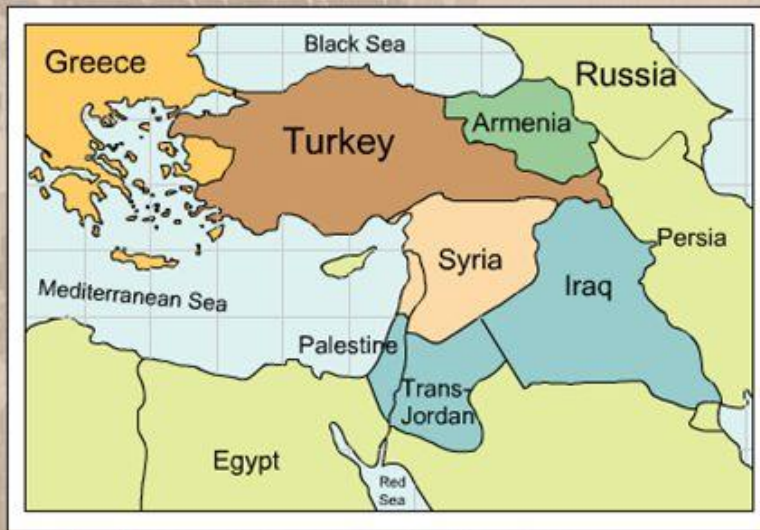

Řecko-turecká fáze války

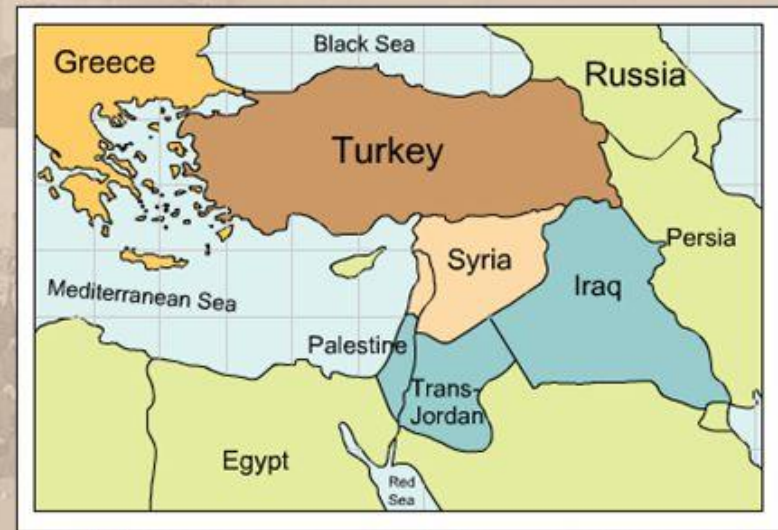

Vznik moderního Turecka 2.

- 1. listopadu 1922 nový parlament v Ankaře formálně zrušil Osmanskou říši, avšak vzápětí je Abdülmecid II. jmenován chalífou
- 3. března 1924 je zrušen i chalífát
- Neratifikovaná Sèvreská smlouva nahrazena Lausannskou, která určila hranice moderního Turecka
- **Lausannská smlouva** z 24. července 1923 vedla k mezinárodnímu uznání nezávislosti nové Turecké republiky.
- Nový stát oficiálně vyhlášen 29. října 1923 v novém hlavním městě Ankaře.
- Generál Mustafa Kemal se stal prvním tureckým prezidentem

British mandate French mandate

British mandate French mandate

The Treaties of Sèvres & Lausanne

- (1) Turkey lost the Ottoman lands in the Middle East, which became 'mandates' (colonies) of Britain and France.
- (2) A new state, Armenia, was created in Western Turkey.
- (3) Greece and Syria were given Turkish territory in Anatolia.

- (1) Armenia was returned to Turkey.
- (2) Turkish territory in Anatolia was returned from Greece and Syria.
- (3) Former Ottoman lands in the Middle East remained British and French 'mandates' (colonies).

Smlouva z Lausanne (1923)

(revidovala smlouvu ze Sévres)

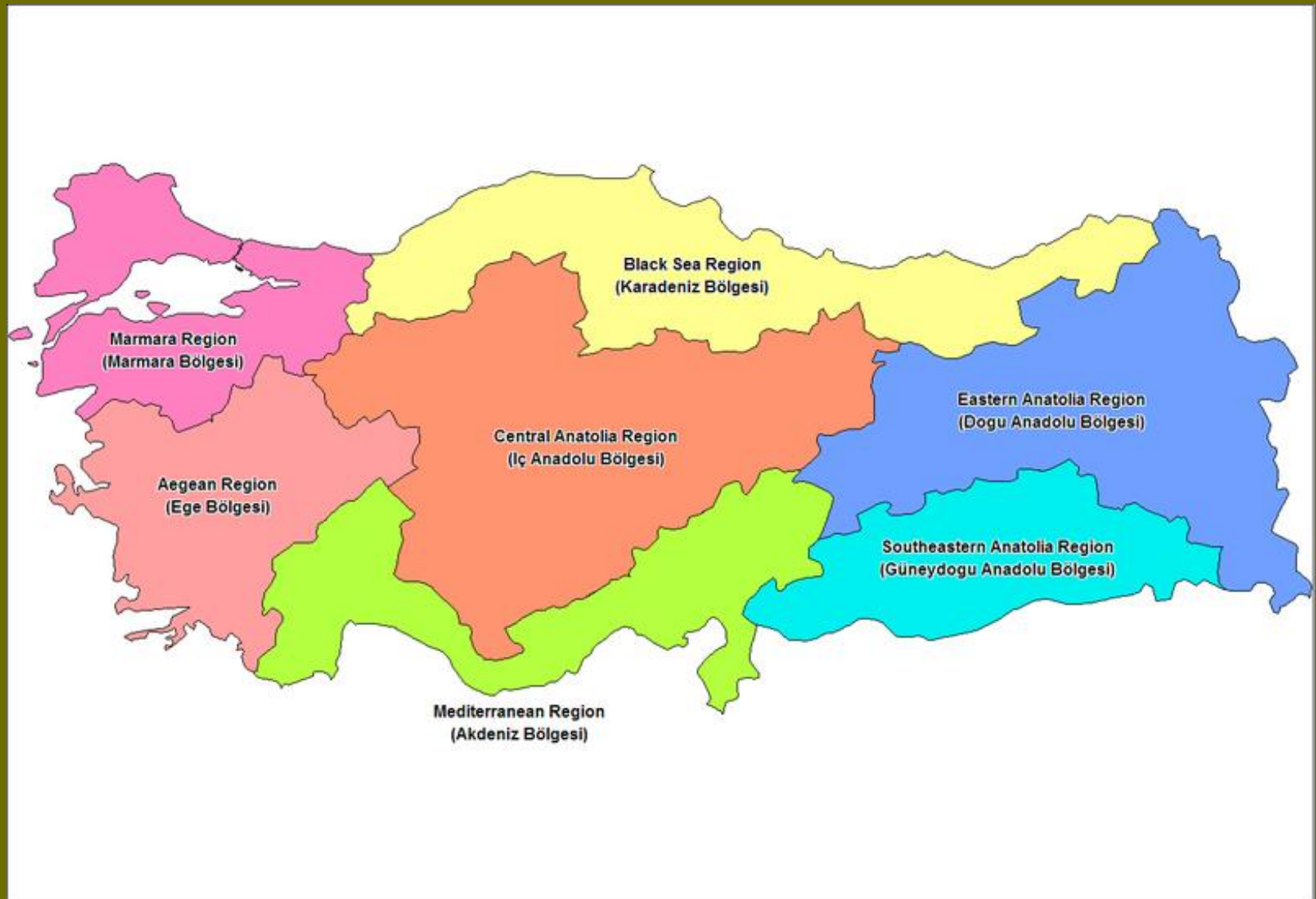

Geografie Turecka

Turecké regiony

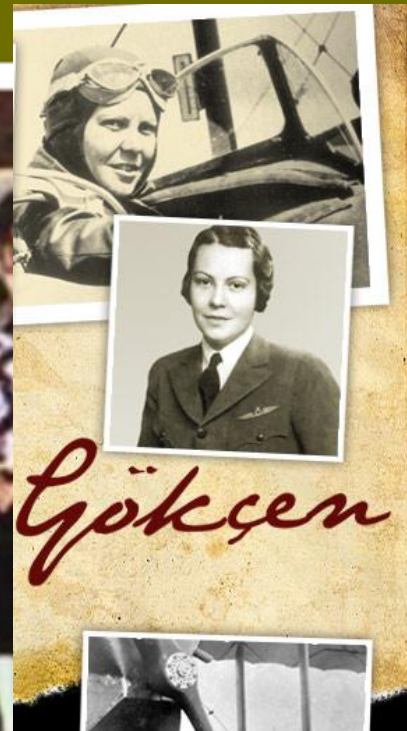
Mustafa Kemal „Atatürk“ (1881–1938)

- Klíčová osobnost vzniku Turecka, hlavní vůdce a ideolog přeměny Osmanské říše v Tureckou republiku
- Stal se známým v souvislosti s bitvou u Galipoli 1915
- Kemalova politická koncepce začala být nazývána „kemalismus“
- Její součástí byla řada reforem potlačujících osmanského dědictví a zavádějící moderní reformy evropského stylu: od velkých reforem typu radikální sekularizace, výrazného posílení práv žen a přechodu z arabského písma na latinku až po detaily typu zákazu fezů

- Narodil se v Salonice, studoval vojenské školy a jeho protimonarchistické postoje ho přivedly k mladotureckému hnutí
- Před WW1 měl zkušenosti z osmansko-italské války a balkánských válek
- Před Gallipoli bojoval na kavkazské frontě, po něm na syrsko-palestinské frontě, jako jediný z tureckých generálů nebyl během války poražen
- Během vzniku Turecka byli jeho nejbližšími kolegy İsmet İnönü, Fevzi Çakmak a Kâzım Özalp
- V roce 1934 mu bylo na základě zákona uděleno čestné příjmení **Atatürk** („Otec Turků“).
- Ženatý byl jen jednou a velmi krátce
- Adoptoval 13 dětí včetně Sabihy Gökcen, později první turecké letkyně
- Jeden z jeho klíčových projevů:
<https://www.youtube.com/watch?v=wQPtkbAiRrU>

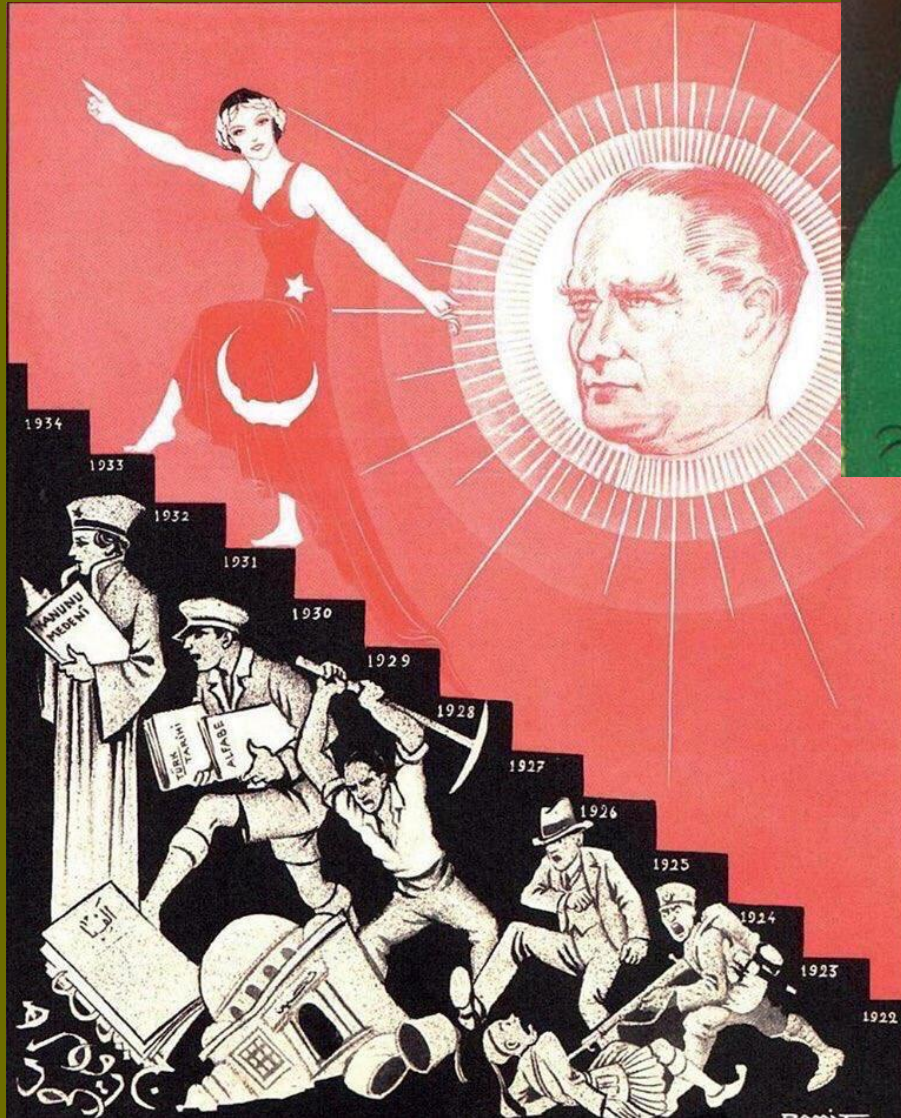
Gökçen

Happy May 19th, The Commemoration
of Atatürk, Youth and Sports Day

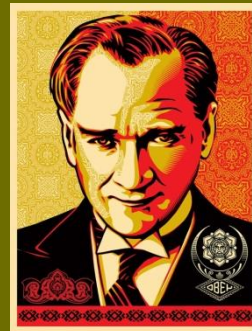
TangoRoute

Kemalismus

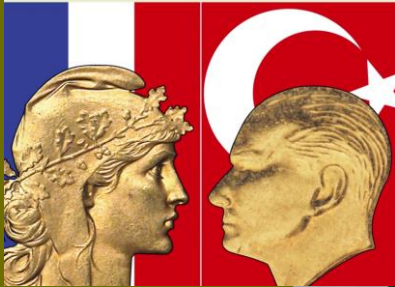

6. šípů kemalismu:

1. nacionalismus,
2. laicismus/sekularismus
3. republikanismus,
4. etatismus/statismus,
5. revolucionismus/
reformismus
6. populismus.

Zákaz:

Constantinople

Derviches tourneurs

KHIMAR
Covers head, neck and shoulders

BURQA
Covers entire body including the face

NIQAB
Covers face showing only eyes

HIJAB
Covers hair and neck

CHADOR
Full body cloak revealing eyes or face

Despite its traditional roots, almost no one in Turkey wears a fez nowadays. They were banned in 1925.

Silná role turecké armády

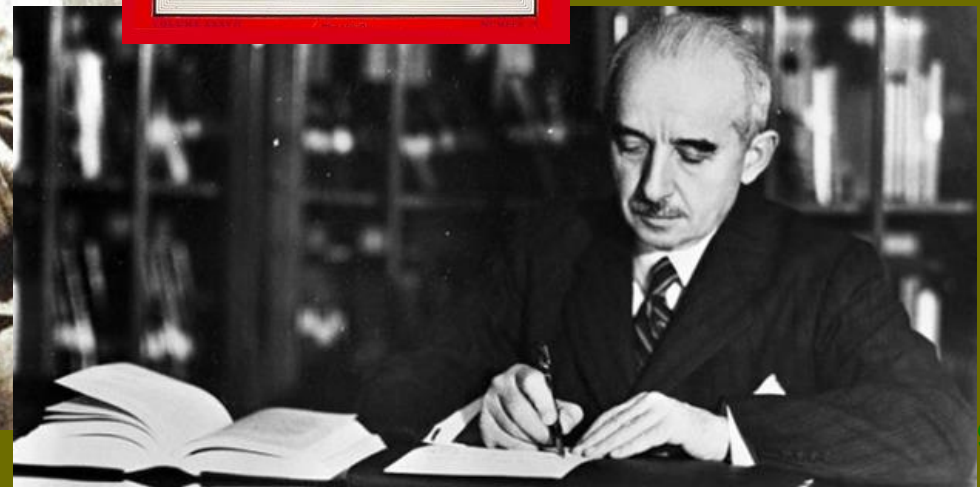
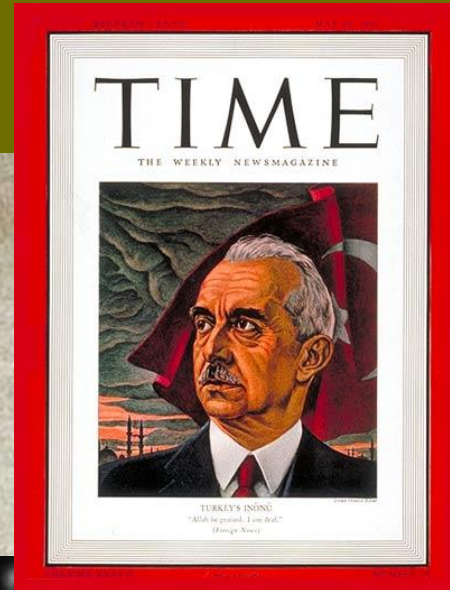

- 1923-1946 režim jedné strany – Lidová republikánská strana (C.H.P.)
- 1932 – přijetí do Společnosti národů
- 1938-1950 prezident **İsmet İnönü** (generál)
- 1939-45 neutralita
- únor 1945 – vyhlášení války Německu a Japonsku – následně vstup do OSN (zakládající člen)
- 1946 – první pluralitní volby
- 1950 – poprvé vítězí jiná strana než CHP – konkrétně Demokratická strana (DP)

İsmet İnönü

2. turecký prezident (1938–1950)

1952 – Turecko v NATO (společně s Řeckem)

1955 – Bagdádský pakt (od r. 1959 CENTO)

- U.S. NUCLEAR WEAPONS STORAGE SITE
  - NATO RADAR EARLY WARNING & TRACKING STATION
  - U.S. MISSILE & NUCLEAR TEST MONITORING SITE
- U.S. COMMUNICATIONS STATION
  - NATO AIRBASE

Past and Present NATO Installations in Turkey

- 1950-60 populární vláda **Adnana Menderese** se dostane do ekon. krize (inflace, dluh) cenzura.
- 1960 – **Převrat generála Cemala Gürsela** – sesazení prezidenta, poprava Menderese
- 1961-1971 slabé civilní vlády
- 1971 – **další vojenský převrat**, Svržení vlády **Süleymana Demirela** (AP – Strana spravedlnosti, vzniklá z DP)

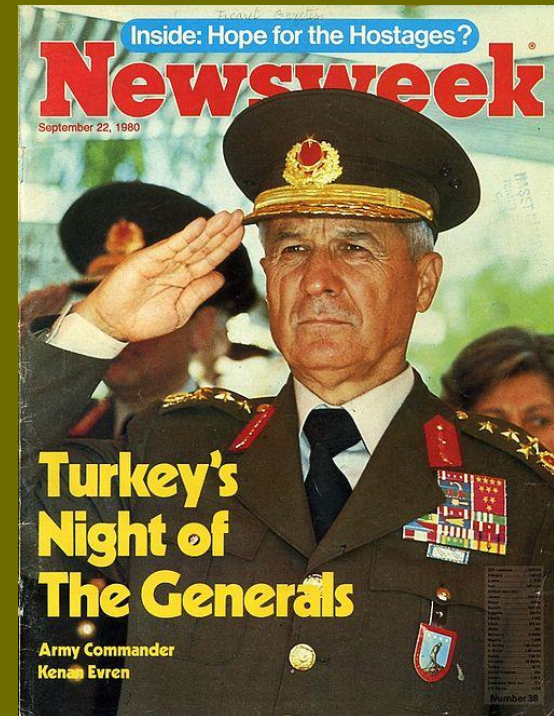

Poprava Adnana Menderese

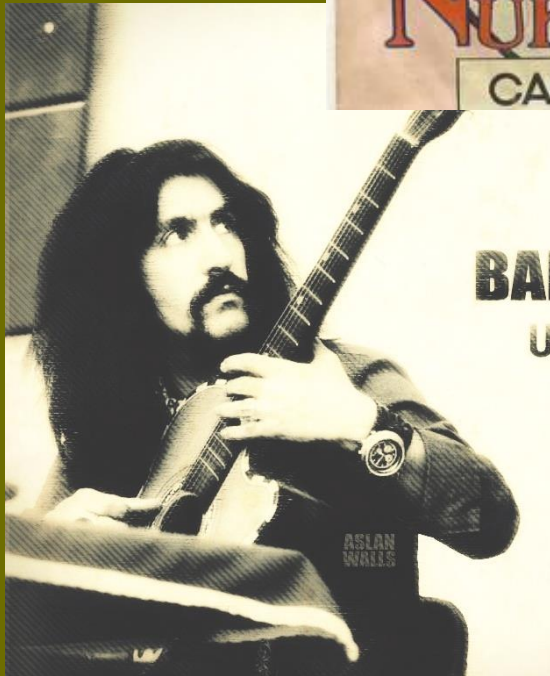
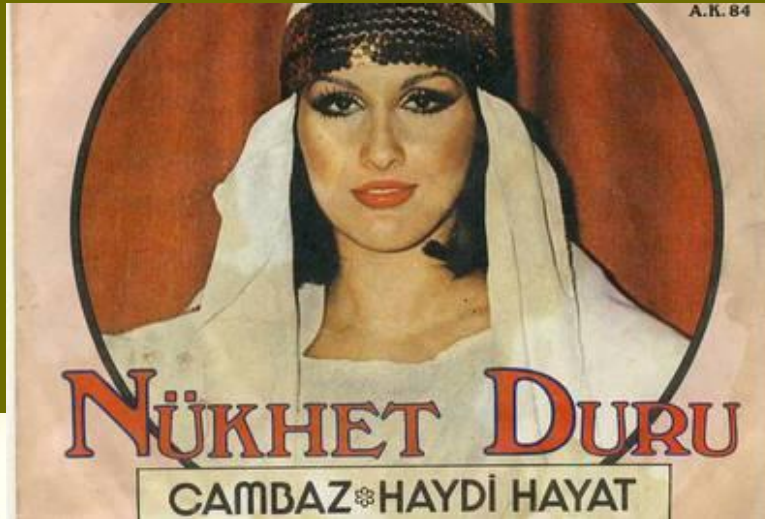
Během soudního řízení byl Menderes shledán vinným z porušení turecké ústavy, zpronevěry a iniciování istanbulského pogromu, který způsobil smrt více než 57 istanbulských Řeků a odsouzen k smrti.

- 1974 – za premiéra **Büleanta Ecevita** (C.H.P.) dojde k invazi na Kypr
- 2. pol. 70. let - nestabilní vlády pravicových národních front – srážky mezi ultranacionalisty a komunisty (5000 mrtvých)
- 1980 – **vojenský převrat generála Kenana Evrena**
- 1982 – civilní vláda **Turguta Özala** (Strana vlasti, ANAP), ekonomický vzestup

Sekulární turecká kultura

2 Ocak 1943
BARIŞ MANÇO
Unutamadık...

ATTILA-1 (20th - 23rd July 1974)

- United Nations-administered buffer zone
- United Kingdom Sovereign Base Areas

- Area north of buffer zone administered by Turkish Cypriots
- Area south of buffer zone administered by Greek Cypriots

- volby 1995 - krátkodobá koalice ANAP (Mesut Yılmaz) a Strany správné cesty (bývalá DP) s premiérkou Tansu Çillerovou.
- 1997 - armáda obviní vládu z narušování sekularismu a vyzve premiéra Necmettina Erbakana (Strana blahobytu, RP) k rezignaci. Stane se. „**Postmoderní převrat**“
- RP je zakázána a změní se na Stranu ctnosti (FP)
- Volby 1999 – vítězí Strana demokratické levice (DSP) – koaliční vláda, zlepšení lidských práv, přibližování EU

Éra strany AKP 1.

- Ekonomické problémy vedou k volbám 2002 – **vítězí AKP** (*Adalet ve Kalkinma Partisi* – Strana spravedlnosti a rozvoje) istanbulského starosty Erdoğanana
- AKP vznikla v roce 2001 a navázala na reformní politiky z ústavním soudem dříve zakázané islamistické Strany cti (*Fazilet Partisi*) a Erbakanovy Strany blahobytu (*Refah Partisi*).
- AKP dále navázala na některé konzervativnější i liberální formace z devadesátých let.
- Stala se postupně dominantní silou turecké politiky a symbolem ekonomického vzestupu Turecka (9% nárůst HDP). Velká popularita, symbol stability ...ALE...

AK PARTİ

Éra strany AKP 2.

- AKP vítězí v dalších volbách (2007, 2011, 2015 – dvoje volby)
- AKP začala být sekularisty obviňována z:
  - prosazování politického islámu,
  - neo-otomanismu,
  - autoritativnosti,
  - korupce.
- Konflikt z bývalým spojencem Fethullahem Gülenem (post-islamismus)
- 2010 – obří kauza *Ergenekon* (údajný pokus o armádní převrat)
- 2013 – Gezi Park protesty, narůstající napětí ve společnosti
- 2016 – pokus o převrat – upevnění Erdoganovy moci a autoritativních praktik
- 2017 – úspěšné (a zároveň kontroverzní) referendum o posílení moci prezidenta

Erdoğan vs. armáda

Erdoğan vs. Gülen

The Gülen Movement

The Gülen M

- **Founder: Fethullah Gülen**
  - Lives in exile in Saylorsburg, Pennsylvania
  - Background in Sufi teaching, Sunni (Hanafi) thought
  - Argues that liberal democracy is compatible with Islam
  - Openly looks to Western religious and political thought to augment his own vision

• Movement in Turkish civil society

The Pillars of the Gülen Empire

Companies and institutions considered to be linked to the movement

EDUCATION

Schools in over 140 countries
Other educational institutions
 Tutoring centers and other facilities, including several dozen in Germany alone
Fatih University
 Istanbul

MEDIA

Zaman, Turkey's highest circulation newspaper, offshoots in Europe
Television stations
 Samanyolu TV and Ebru TV
Internet portal
 Deutsch-Türkische Nachrichten (German-Turkish News)

BUSINESS

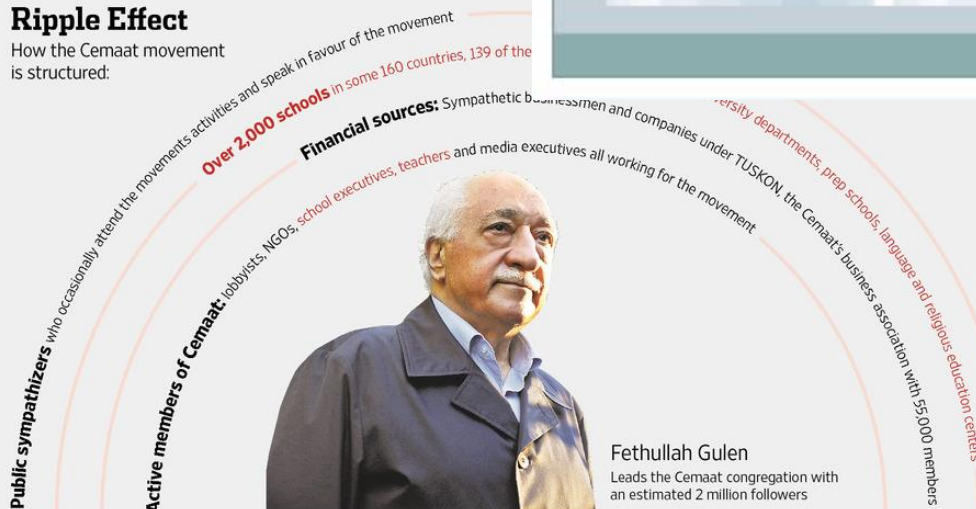
Bank Asya, Istanbul
Insurance
 Işık Sigorta
Association Barex e.V., representing 150 companies in Berlin and Brandenburg

SOCIAL

"Lichthäuser" ("Houses of light")
 shared flats, two dozen in Berlin
Charity
 Kimse Yok Mu
Interfaith and intercultural dialogue
 Hundreds of organizations around the world, including 15 in Germany

Ripple Effect

How the Cemaat movement is structured:

Fethullah Gülen

Leads the Cemaat congregation with an estimated 2 million followers

Červenec 2016 – neúspěšný pokus o vojenský převrat

- https://www.youtube.com/watch?v=jW_c30hwXTM

Čistky v turecké armádě po převratu

Čistky po převratu

TURKISH PURGE

DISMISSED

30 PROVINCIAL GOVERNORS

47 DISTRICT GOVERNORS

8777 INTERIOR MINISTRY STAFF (INCL. POLICE)

2745 JUDGES

~1500 MINISTRY OF FINANCE STAFF

257 PRIME MINISTER'S OFFICE STAFF

21K STAFF WORKING IN PRIVATE SCHOOLS*

1577 UNIVERSITY DEANS

<15K EDUCATION MINISTRY EMPLOYEES

DETAINED

6038 OFFICERS & SOLDIERS

755 JUDGES

650 CIVILIANS

107 GENERALS & ADMIRALS

48 ADMINISTRATIVE COURT MEMBERS

140 APPEALS COURT MEMBERS

INVESTIGATION

370 BROADCAST STAFF

Crackdown in Turkey

The latest selected numbers in the aftermath of the Turkish coup attempt

MILITARY **Generals discharged 149** Officers discharged **1,099** Junior officers discharged **436** Generals detained **178**
 Army: 87
 Air force: 30
 Navy: 32

MEDIA **Media outlets ordered shut 131** Arrest warrants for journalists **89**
 News agencies: 3
 TV stations: 16
 Radio stations: 23
 Newspapers: 45
 Magazines: 15
 Publishers: 29
 Zaman newspaper: 47
 Others: 42

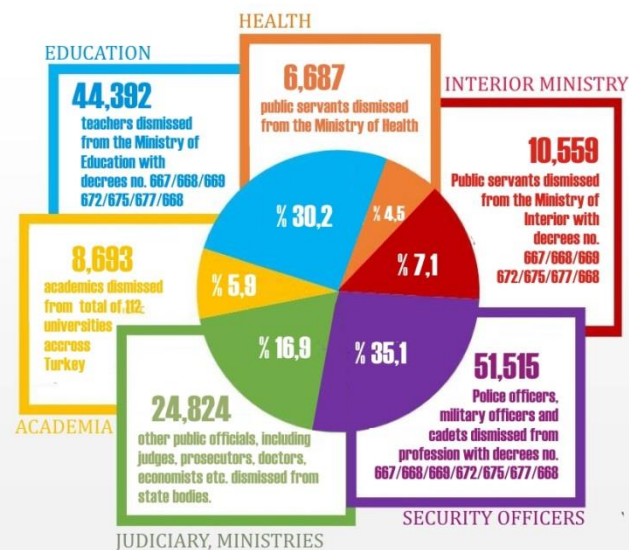
OVERVIEW

Total detained since July 15 15,846 **Detained after July 15 15,846** **In custody as of July 27 8,112** **State workers sacked 50,000** **In the July 15-16 coup attempt more than 270 people were killed**

A TOTAL OF 146,674 PEOPLE INCLUDING THOUSANDS WITHIN THE TURKISH MILITARY HAVE BEEN PURGED OVER ALLEGED INVOLVEMENT IN A FAILED COUP ATTEMPT ON JULY 15, 2016.

www.turkeypurge.com/purge-in-numbers

turkey purge info GRAPHIC

CHP

Cumhuriyet Halk Partisi

Lidová republikánská strana

- Pilíř turecké sekulární politiky v tradici Kemala Atatürka (kemalismus).
- Nejstarší politická strana oficiálně založená v roce vzniku Turecké republiky – 1923.
- Dnes silný kemalistický a sociálně-demokratický charakter.
- Současný předseda: *Kemal Kılıçdaroğlu*.

MHP

Milliyetçi Hareket Partisi

Strana nacionalistického hnutí

- Ostře nacionalisticky orientovaná
- Podle jejího neoficiálního militantního křídla se jí také přezdívá „Šedí vlci“ (Bozkurtlar).
- kombinuje vyhraněný turecký nacionalismus, panturkismus (přesahující do mytologického turanismu) s prvky fašismu a xenofobního populismu.
- Za současného předsednictví *Devleta Bahçeliho* strana jisté umírnění a odklon od nejradikálnějších postojů.

„Šedí vlci“

www.facebook.com/BozkurtlarOrdusu1071

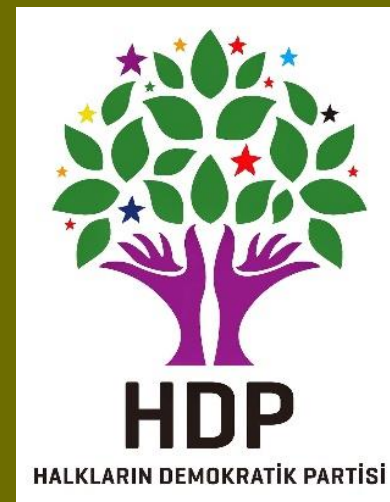
Panturanismus

(utopická nacionalistická vize „šedých vlků“)

HDP - Lidová demokratická strana

- Někdy označována za „kurdskou“ stranu, ale vymezuje se protinacionalisticky
- Neformálně je inspirována demokratickým konfederalismem
- Snaží se zaujmout hlavně mladší turecké voliče progresivně-levicovým programem
  - antidiskriminace, enviromentalismus, odmítání neoliberalismu, feminismus atd.
- Vedení strany i členství je rozdělené podle genderových kvót
- Dříve předsedají: *Selahattin Demirtaş* a *Figen Yüksekdağ* (oba uvěznění 2016)
- Současné vedení: *Pervin Buldan*, *Mithat Sancar*

Ostatní politické strany

- **İyi Partisi** („Dobrá strana“) – mix bývalých členů MHP a CHP pod vedením **Meral Akşener** (liberální nacionalismus, kemalismus, proevropanství)
- **Saadet Partisi** („Strana štěstí“) je islamistická politická strana založená v roce 2001 podporovaná konzervativními muslimy. Zakladatel: **Necmettin Erbakan**
Současný předseda: **Temel Karamollaoğlu**
- **Vatan Partisi** („Vlastenecká strana“) levicově-nacionalistická orientace (socialisté, turečtí nacionalisté a kemalisté). Předseda: **Doğu Perinçek**

Volby 2018

Sunday, 24 June 2018

Opinion polling - Electoral system

Turnout: 86.23% (▲1.05%)

Presidential election

Party	Candidate	%
AKP	Recep Tayyip Erdoğan	52.59
CHP	Muharrem İnce	30.64
HDP	Selahattin Demirtaş	8.40
İYİ	Meral Akşener	7.29
SP	Temel Karamollaoğlu	0.89
VP	Doğu Perinçek	0.20

Results by province

Erdoğan (63) İnce (8) Demirtaş (10)

Parliamentary election

All 600 seats in the Grand National Assembly
Outgoing members - Members elected

Parliament of Turkey 2018.svg

Alliance/Party	Votes	%	MPs
People's	26,904,024	53.66	344
Nation	17,019,808	33.95	189
HDP	5,867,302	11.70	67
Others	346,041	0.69	0
Total	50,137,175	100.00	600

Erdoğanismus

Děkuji za pozornost!

Pro další informace sledujte:

<http://blizky-vychod.blogspot.com>

Publikace:

- *Judaismus a politika v Izraeli* (2002, 2009)
- *Izrael a Palestina* (2005)
- *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu* (2007)
- *Rabíni naší doby* (2010, spoluaut.)
- *Dějiny moderního Izraele* (2011)
- *Lidé svatých zemí* (2012)
- *Rabbis of our Time* (2015, Routledge)
- *Korán, meč a volební urna* (2020)

